

LŐRINCZ GYÖRGY

A Jánossomorjai Társaskör Egyesület rövid története¹

A mostani Jánossomorjai Független Közéleti Társaság - Társaskör Egyesület elődje a Moson-Szent-Jánosi Társaskör 1904 februárjában alakult a Kaiser-féle vendéglő különtermében **(1. kép – Mosonszentjánosi Fő utca a XX. század elején. Jobb oldalon a Moson-Szent-Jánosi Társaskör székhelyének otthont adó Kaiser-féle vendéglő látható)**. Az egyesület második világháborúig tartó történetét feldolgozó írásom a 2004-ben megjelent települési monográfiában jelent meg.² Ebben a dolgozatban – a XX. század második felében végbement, a közösségi élet változásait bemutató bevezető után – „csupán” a Társaskör legújabb kori, 2002-ben indult történetét vázolom fel.

A csend évei (1949-1989)

A II. világháború befejezését követően, a 40-es évek végére világossá vált, hogy Magyarországon a demokratikus átalakulásra tett kísérletek kudarcot vallottak. Az addigi domináns európai, hagyományelvű kulturális tradíciót 1948-49-től a szovjet mintára átalakított kulturális szervezet- és értékrendszer váltotta fel. Az ország egy olyan társadalmi rend kiépítésének útján indult el, amelynek legfőbb célja a társadalom totális ellenőrzésének kialakítása, az egyes társadalmi csoportok homogenizálása, az önálló társadalmi-kulturális kezdeményezések felszámolása volt. *„Ennek érdekében a kommunista politikai berendezkedés igyekezett uniformizálni a kultúrát, és központi ellenőrzés alá vonta az élet legkülönbözőbb területeit. Ezt a törekvést szolgálta a helyi és országos egyesületek, művelődési egyletek, olvasóköri, szervezetek megszüntetése...”*³ Az ún. szabadművelődési korszakban (1945-48) Mosonszentjánoson ugyan történtek kísérletek színjátszó- és tánccsoportok szervezésére, de az 1950-ben induló kommunista totalitárius rezsim csírájában fojtotta el ezeket az alulról jövő kezdeményezéseket. Az 1949-től 1989-ig tartó negyvenéves időszakban csak a pártállamhoz kapcsolódó társadalmi szervezetek (Hazafias Népfőnt, SzOT, TIT, KISZ, Nőtanács stb.), valamint a közigazgatási-közhatalmi, szakmai szervezethez, illetve vállalatokhoz kötődő szakmai egyesületek (sport, tűzoltó, horgász stb.) működtek. Ugyan kétségtelen tény, hogy ezekben az évtizedekben hazánkban is végbement valamiféle modernizáció, ez azonban nem segítette elő a társadalom konfliktuskezelő-képességének kialakulását, sőt egyenesen akadályozta a civil társadalmi viselkedésformák kifejlődését, és hosszú időn keresztül háttérbe szorította a valóságos értékteremtő és értékközvetítő kultúrát is.⁴

„A szocialista rendszer számára jellegénél fogva nem az önállóan gondolkodó és cselekvő állampolgárok, hanem az alattvalók léte volt a fontos és a hasznos.”⁵ Minthogy a művelődési otthonok 1949-es indulásukkor kiszorították a korábbi társadalmi-kulturális szervezeteket, nemzedékek nőttek fel anélkül, hogy szabadon, politikai ideológiák, hangzatos irányelvek nélkül, autonóm módon szerveződhettek volna. Erre hivatalosan újra csak az egyesülési és gyülekezési jogról szóló 1989. évi II. törvény nyújtott lehetőséget. E törvény hatására az 1990-es évek közepéig tartó eufórikus rendszerváltó politikai-társadalmi hangulatban

¹ Jelen tanulmány egyetemi diplomadolgozat (Pécs 2008) szerkesztett, rövidített változata.

² In. Thullner István (szerk.): Jánossomorja – kismonográfia és településtörténeti olvasókönyv. Jánossomorja, 2004, Jánossomorja Kultúrájáért Közalapítvány 339-342. p.

³ Kósa László (szerk.): Magyar művelődéstörténet. Budapest, 1998, Osiris, 460-61.

⁴ Kósa László (szerk.): Magyar művelődéstörténet. Budapest, 1998, Osiris, 476.

⁵ Valuch Tibor: Magyarország társadalomtörténete a XX. század második felében. Budapest, 2002, Osiris, 22.

országszerte sorra alakultak meg (vagy alakultak újjá) a különféle civil szervezetek, csoportok. Ez a törvény már mindenki számára biztosítja, hogy közösségeket hozzon létre, illetve, hogy azok tevékenységében részt vegyen: „*a társadalmi szervezet olyan önkéntesen létrehozott, önkormányzattal rendelkező szervezet, amely az alapszabályban meghatározott célra alakul, nyilvántartott tagsággal rendelkezik, és céljának elérésére szervezi tagjai tevékenységét.*” (3.§ (1)) Egyesület alakításához 10 alapító tag szükséges. Az alapítást követően a tisztségviselők megválasztása, illetve az alapszabály elfogadása után kérni kell annak bírósági nyilvántartásba vételét. Az ezzel kapcsolatos intézkedéseket a 6/1989. (VI.8.) számú IM rendelet szabályozza.

A közösségi élet változásai 1989 után Jánossomorján

1946-ban, a kitelepítés következtében 4500 németajkú lakos kényszerült elhagyni szülőföldjét, ez a két községet (Mosonszentjános, Mosonszentpéter) szinte teljesen elnéptelenítette. Helyükbe először környékeliek és szigetköziak kerültek, majd matyófüldi telepések és felvidéki kitelepített magyarok érkeztek, teljessé téve a korábbi homogén lakosság struktúraváltását. Az ötvenes évektől kezdődő egyre szigorodó határövezeti elzártság, a szögesdrót közelsége hosszú időken át meggátolta az 1970-ben Jánossomorja néven egyesült községek ipari és infrastrukturális fejlődését. Az 50-es évek közepétől egyre többen hagyták el a települést és költöztek a közeli városokba. Helyben csak termelészövetkezetek, állami gazdaság, erdőgazdaság, illetve különféle kihelyezett vállalati részlegek maradtak, így a 70-es évek elejére Jánossomorja nemcsak a „zsáktelepülés”, hanem ún. hiányos társadalmú település is lett, mivel jelentéktelen volt a helyben maradt értelmiségiek száma.

Jánossomorján az 1989-90-es változások egyik első jele a műszaki határzár (vasfüggöny) lebontása volt. Ezt követően jelentős gazdasági átalakulás zajlott: az addigi mezőgazdasági jellegű községben néhány év alatt ipari üzemek egész sora létesült, jelentősen átalakítva ezzel a foglalkoztatás-szerkezetet. Ugyanakkor az idetelepült külföldi tulajdonú ipari vállalkozások menedzsmentje már a kezdetektől a környékbeli nagyobb városokból ingázott Jánossomorjára.⁶

A rendszerváltást követően az itt élőket főleg a megváltozott körülményekhez való alkalmazkodás foglalkoztatta, kevésbé a közösségi élet felvirágoztatása. A termelés-szerkezet átalakulásából felszabaduló nagyszámú képzetlen mezőgazdasági munkaerő javarészét tovább tudták foglalkoztatni az új ipari vállalkozások (illetve az ausztriai idénymunkák), a képzett munkaerő elvándorlása azonban 1990 után is folytatódott. A helyben maradt értelmiségieket (többnyire pedagógusok) a romló egzisztenciális viszonyok közepette elsősorban saját megélhetésük kötötte le. Ilyen körülmények között nem meglepő, hogy az országban ekkor jellemző egyesületalapítási hullám különösebben nem érintette meg Jánossomorját. A szocializmus idején is működő szakmai és ágazati egyesületek (horgász, sport, tűzoltó stb.) továbbra is megmaradtak, ám új társadalmi szervezetek (leszámítva az 1989-ben életre hívott nyugdíjas klubot, illetve néhány helyi pártalapszervezetet) a kilencvenes évek második feléig nem alakultak. A különféle intézményekhez (iskolák, óvodák, egyházak stb.) kapcsolódó és „csupán” adománygyűjtéssel foglalkozó alapítványok véleményem szerint nem tekinthetők

---

⁶ Annak ellenére, hogy a nagyközség 2004-ben városi rangra emelkedett, és az ország 2007-es schengeni határövezethez való csatlakozásával zsáktelepülés-jellege is megszűnt, továbbra is megmaradt hiányos társadalmú településnek. Jánossomorján a 25 éves és idősebb népességből a felsőfokú végzettségük aránya 4,8 % (KSH 2001), ez nem éri el a megyei átlag felét sem.

valódi civil szervezeteknek.⁷ A rendszerváltás után alakult első szabadidős-kulturális szervezet a Pusztasomorjai Ifjúsági és Művelődő Egyesület, amelyet 1998-ban hoztak létre a pusztasomorjai községrész fiataljai. Az egyesület 2000-ben – rövid ideig – díszmadártenyésztő csoporttal is bővült.⁸ Manapság említésre méltó közösségi tevékenységet nem folytat.

A második - „Balassi Bálint” nevét viselő - ifjúsági szervezet 2000-ben 12 alapító taggal a Balassi Bálint Művelődési Ház klubjaként jött létre. Annak ellenére, hogy az évek során többször felmerült az egyesületté alakulás gondolata, mind a mai napig klubként működnek.

A Jánossomorjai Független Közéleti Társaság – Társaskör Egyesület megalakulása és szerepe a helyi közéletben

Az egykori Mosonszentjánosi Társaskör neve és korabeli társadalmi-kulturális szerepe a szocializmus évtizedei során a feledés homályába merült. Az ezredforduló táján a helyiek közül már csak néhány idős ember emlékezett a Mosonszentjános és környéke „intelleigenciáját” reprezentáló egykori „Kaszinóra”⁹. Jómagam 2001-ben, főiskolai szakdolgozatomra készülve, kutatásaim során bukkantam rá a hajdani Társaskörré. A diploma megszerzése után művelődésszervezői munkám egyik első programja egy helytörténeti ismeretterjesztő sorozat megszervezése volt, mondván először fel kell tárni a közösség múltját, hiszen csak erre alapozva lehet a jövőt felépíteni. A sorozat előadói olyan helyi személyek voltak, akik életkoruk, munkakörük, tapasztalataik folytán jól ismerték a település múltját. Amikor véget ért a sorozat, a „törzshallgatóság” részéről merült fel az igény a beszélgetések folytatására, így 2002 tavaszán „Jánossomorja társadalmi életének előmozdítása érdekében”¹⁰ találkozóra hívtam az előadásorozat előadóit és közönségét.

Az első megbeszélés alkalmával a résztvevők megvitatták a közösségi élet hiányának okait. Megemlítették a kevés szabadidőt, az önszerveződések több évtizedes hiányát, a ki- és betelepítések okozta gyökértelenséget, a tradíciók gyengeségét, valamint a helyben élő értelmiségiek alacsony számát. A vitafórumon elérendő célként jelölték meg a civil szektor megerősítését, a társadalmi párbeszéd kialakítását, a fiatalok elvándorlásának megakadályozását, illetve a helybeli értelmiség mozgósítását. Egyúttal kinyilvánították szándékukat egy társadalmi szervezet megalakítására, amely majd felvállalná ezen célok megvalósítását is. Több lehetséges névváltozat (közéleti vitaklub, civil kör, asztaltársaság stb.) felvetése után úgy döntöttek, „Jánossomorjai Független Közéleti Társaság” néven működnek tovább, és kéthetente tartják összejöveteleiket.¹¹ Az ezt követő találkozókön aktuális közéleti témák mellett egy helyi folyóirat kiadásának lehetőségeit is felvetették. (A közéleti társaság szervezőmunkájának köszönhetően, 2002. novemberében meg is jelent a „Jánossomorjai Napló” független közéleti lap első száma!). Még az ősz során autóbussos

---

⁷ A magyarországi non-profit szektor napjainkban megközelítőleg 50 ezer szervezetet számlál. A civil önszerveződések, egyesületek és alapítványok mellett a non-profit szektorhoz tartoznak az állami akarattal létrejött közalapítványok, valamint a közhasznú társaságok is, amelyek lényegében minisztériumok, önkormányzatok, állami intézmények gazdasági szervezeteiként működnek. Sok közülük ugyan nincs a hagyományos értelemben vett civil kezdeményezésekhez, viszont esetenként kiemelkedően nagy költségvetési forrásokhoz jutnak.

⁸ Jánossomorja várossá nyilvánítási kezdeményezése 2003 - kézirát

⁹ A mindennapi szóhasználatban így hívták az együletet

¹⁰ Részlet a Jánossomorjai Független Közéleti Társaság meghívójából. 2002. február 26.

¹¹ Lőrincz György feljegyzései a Jánossomorjai Független Közéleti Társaság üléséről. 2002. március 9. és április 13.

kirándulást szerveztek a közeli Hanságba és összeállították a 2002-es őszi helytörténeti előadássorozat tematikáját is.

Hosszú előkészítő munka után 2002. december 13-ára hívták össze az egyesület alakuló ülését a művelődési házban, amelyen összeállították az alapszabályt, megválasztották a tisztségviselőket és döntöttek arról is, hogy a szervezet neve - tisztelegve az elődök kulturális tevékenysége előtt - Jánossomorjai Társaskör Egyesület lesz.¹² A szükséges iratokat elküldték a Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróságra és kérelmezték a szervezet nyilvántartásba vételét.

2003. januári ülésükön az alapítók megtárgyalták az egyesület éves munkatervét, döntöttek a helytörténeti előadássorozat folytatásáról és további, a környék megismerését célzó kirándulások megszervezéséről. Határoztak a szervezet keretein belül működő csoport, a „Felnőtt Kézműves Műhely” létrehozásáról. Megállapodtak, hogy az önkormányzatnál kezdeményezni fogják a községben található szakrális műemlékek helyreállítását, illetve felvállalják a temetőben található elhagyatott régi német sírhelyek gondozását. Az egyesület társadalmi bázisának kiszélesítése és céljai elérése érdekében a tagok kinyilvánították, hogy szeretnék felvenni a kapcsolatot más, helyben működő civil szervezettel is.¹³ A Jánossomorjai Napló februári számában az elnök egy rövid cikkben beszámolt az egyesület megalakulásáról, terveiről, valamint felhívást intézett a helyiek felé: „...Mivel tevékenységünkkel a község lakosainak javát kívánjuk szolgálni, elengedhetetlen, hogy kellő gondot fordítsunk a tagság létszámának növelésére. Egyrészt így erőforrásaink nőnek, de a legfontosabb, hogy a bővülő tagság szellemi tőkénket növeli és ezáltal tevékenységünk is hatékonyabb lehet... várunk minden érdeklődő vagy taggá válni kívánó jánossomorjait...”¹⁴ Ettől kezdve az egyesületi összejöveteleket havonta egy alkalommal péntekenként tartották a művelődési házban.

Míndeközben a megyei bíróság 2003 májusában első fokon 2349. szám alatt nyilvántartásba vette az egyesületet,¹⁵ a végzést a Győr-Moson-Sopron Megyei Főügyészség több ponton jogsértőnek találta, ezért fellebbezést nyújtott be ellene a Fővárosi Ítéltáblához.¹⁶ Ezek után az alapítók - ügyvédi tanácsra - inkább visszavonták kérelmüket, és új néven az újbóli megalakulás mellett döntöttek. Így az ítéltábla a nyilvántartásba vételi eljárást megszüntette, és az elsőfokú bíróság végzését hatályon kívül helyezte.¹⁷ Az (újbóli) alakuló ülést 2003. szeptember 12-én tartották a Balassi Bálint Művelődési Házban. Ekkor – figyelembe véve a főügyészség korábbi észrevételeit - elfogadták a kör alapszabályát, megállapították az éves tagdíj mértékét (egységesen 1.000 Ft/fő), majd megválasztották a tisztségviselőket. Az elnök Csontos Attila raktárvezető; elnökhelyettes Balsay Sándor erdőmérnök, erdészvezető; titkár Hegedűs Iván tanár; pénztáros Lackner Zoltánné háztartásbeli lett. Az elnökség tagjainak választották: Lőrincz György művelődésszervező, művelődésiház-igazgatót; Burda Józsefné adminisztrátort és ifj. Németh Lajos hivatásos tűzoltót.¹⁸

Az alapszabályban rögzítették, hogy a társaskör „*autonóm, független, politikamentes, non-profit elvű*” szervezet, célja és feladata a „*hagyományörzés; kapcsolatok ápolása határon túli és hazai civil szervezetekkel; ismeretterjesztő előadások; rendezvények szervezése; szabadidős tevékenység szervezése; egyéb kulturális tevékenységek szervezése, lebonyolítása, kezdeményezése.*” A szabályzat ezen túlmenően rendelkezik a tagsági viszonyról; annak

¹² A Jánossomorjai Társaskör Egyesület alakuló ülésének jegyzőkönyve 2002. december 13.

¹³ A Jánossomorjai Társaskör Egyesület elnökségi üléséről készült jegyzőkönyv 2003. január 31.

¹⁴ Jánossomorjai Napló független közéleti havilap 2003. február

¹⁵ Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság Pk.T.62.657/2003/8. számú irat

¹⁶ Győr-Moson-Sopron Megyei Főügyészség P.20.319/2003/1.I. számú irat

¹⁷ Fővárosi Ítéltábla 1. Kny.52.351/2003/2.sz. irat – 2003. szept. 1.

¹⁸ A Jánossomorja Független Közéleti Társaság – Társaskör Egyesület alakuló ülésének jegyzőkönyve

keletkezéséről, megszűnéséről, továbbá a tagok jogairól és kötelezettségeiről. A IV. pont felsorolja és részletezi az egyesület szerveit, valamint a tisztségviselők feladatait és jogkörét. Az V. pont az egyesület képviselőit, a VI. gazdálkodását, a VII. pedig megszűnését taglalja.¹⁹

Több mint másfél évvel az egyesületalapítási szándék kinyilatkoztatása után a Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság 2003. október 20-án kelt végzésében (jogerőre emelkedett november 14-én) 2411. sorszám alatt nyilvántartásba vette a Jánossomorjai Független Közéleti Társaság – Társaskör Egyesületet.²⁰ Az év végén megtartott ülésen az elnökség értékelte a szeptemberi szigetközi autóbuzos kirándulást, illetve az elnök beszámolt arról is, hogy a Balassi Bálint Ifjúsági Klub által a Rákóczi-szabadságharc kitörésének 300. évfordulója alkalmából kezdeményezett Szabadság Emlékoszlop (kopjafa) létrehozásában a Társaskör is tevékeny szerepet vállalt. A jegyzőkönyvből azt is megtudjuk, hogy a „*korábban ez év végére tervezett XIX-XX. századi használati és dísz tárgyak című kiállításra 2004 januárjában kerül sor a művelődési házban. A kiállításra kerülő tárgyak, eszközök nagy része már összegyűlt. Legtöbbet az egyesület tagjai adták, de a helyi televízióban és újságban közzétett felhívás eredményeként szép számmal érkezett felajánlás a község lakóitól is.*” Az ülésen Lőrincz György felhívta a vezetőség figyelmét, hogy 2004 februárjában lesz 100 éve, hogy megalakult a Moson-Szent-Jánosi Társaskör, amelynek kulturális tevékenységét a mostani egyesület is példaértékűnek tartja. Ezért javasolta, hogy ez alkalomból az egyesület helyezzen el emléktáblát az egykori moziépület oldalfalán, amelynek tőzsomszédságában (a mostani Iparcikk Áruház helyén) álló, - mára már lebontott - Kaiser-féle vendéglőben székelt évtizedekig a korábbi Társaskör. Balsay Sándor elnökhelyettes, önkormányzati képviselő előljárói tiszteletdíjának egy részét ajánlotta fel az emléktábla elkészítésére. Az ülésen határozatban rögzítették, hogy „*A Jánossomorjai Társaskör Egyesület közadakozásból emléktáblát állít az egykori Moson-Szent-Jánosi Társaskör megalakulásának 100. évfordulója tiszteletére. Az avatási ünnepségre 2004. február 22-én kerül sor.*” Lackner Zoltánné örömmel számolt be arról, hogy „*...sikerült megszerveznie a Társaskör Felnőtt Kézműves Műhelyét... ahol szülők és gyerekek együtt készítenek különféle technikákkal tárgyakat... Foglalkozásaikat kéthetente tartják a művelődési házban, a jövő évben kiállításon szeretnék majd bemutatni az elkészült munkákat.*” Végül Csontos Attila elnök bejelentette, hogy hosszú szervezőmunkát követően december 6-án, Papp József, a körzet országgyűlési képviselője a Társaskör felkérésére lakossági fórumot tart a művelődési házban.²¹

Első rendes évi közgyűlését 2004. március 5-én tartotta az egyesület. Az elnök beszámolójában kiemelte, hogy a 2003-as esztendő „*hivatalos szűk négy hónapja során is sikerült már néhány igazán színvonalas programot lebonyolítani.*” 14 fő rendes tag fizet tagdíjat, és a 2003. december 31-i mérleg összesen 13.955 Ft pozitívumot mutat. (A vezetőség előterjesztésére elfogadott 2004. évi költségvetésben a kiadási oldalt 165.000 Ft-ban, míg a bevételt 167.955 Ft-ban állapították meg.)

A közgyűlésen az elnökség beszámolt az elmúlt hónapok legfontosabb eseményeiről is. Az elnök köszönetét fejezte ki mindazoknak, „*akik A XIX-XX. századi használati és dísz tárgyak című kiállítás megszervezésében, lebonyolításában közreműködtek.*” Úgy ítélte meg, hogy a kiállítás nagyon sikeres volt, hiszen tulajdonosaik több tárgyat is a Társaskörnek ajándékoztak. Az egyesület méltóképpen emlékezett meg „*jelképes jogelődjének*”, a Moson-Szent-Jánosi Társaskör megalakulásának 100 éves jubileumáról is. Február 22-én délután 3

¹⁹ A Jánossomorjai Független Közéleti Társaság – Társaskör Egyesület alapszabálya

²⁰ Győr-Moson-Sopron-Megyei Bíróság Pk.T.62.775/2003/2. sz. irat

²¹ A Jánossomorjai Független Közéleti Társaság – Társaskör Egyesület vezetőségi ülésének jegyzőkönyve 2003. december 15.

órákor az emléktábla-avató ünnepségen **(2. kép – Csontos Attila a Társaskör elnöke leleplezi a Moson-Szent-Jánosi Társaskör emléktábláját)** „a rossz idő ellenére nemcsak az egyesület tagsága, de a nagyközség lakossága is szép számmal képviseltette magát. Az ünnepi beszédet Lőrincz György művelődésiház-igazgató, az egyesület elnökségi tagja tartotta. A márványtáblát és a feliratot Rácz István bősárkányi kőfaragó kedvezményes áron biztosította, a költségeket Balsay Sándor és Lőrincz György önkormányzati képviselők viselték.” A tagság elhatározta, hogy ezentúl minden évben február végén megkoszorúzzák az emléktáblát. Még február hónapban az egyesület egy körlevelet küldött a helyi cégekhez, vállalkozásokhoz, amelyben arra kérték őket, hogy anyagiakkal támogassák az egyesület tevékenységét. A közgyűlésen döntöttek 13 új tag felvételéről, valamint arról, hogy még ebben az évben megszervezik az „Elszármazott Jánossomorjaiak Találkozóját”.²²

Az év további része is mozgalmas, programokban bővelkedő volt az egyesület életében. A helyi önkormányzat civil szervezeteket, egyéni kezdeményezéseket támogató pályázatán összesen 70.000 Ft-ot nyert az ismeretterjesztő előadásorozatra, az elszármazottak találkozója, az egyesületi kirándulásra, illetve a kézművesek foglalkozásaira. A művelődési házban május 28-tól két héten át nyitva tartó, a kézműves műhely alkotásaiból összeállított kiállításnak több száz látogatója volt. A nyár folyamán az egyesület felvette a kapcsolatot a felvidéki Szenci Molnár Albert Klubbal. Sebők Györggyel, a klub vezetőjével és Duray Rezsővel a Szlovákia Magyar Koalíció Pártjának járási elnökével folytatott megbeszélés során a szervezetek vezetői megegyeztek, hogy megpróbálják „szorosabbra fűzni a szenci magyar szervezetek és a Társaskör kapcsolatát.” Ennek első lépéseként a szlovákiai partnerek meghívták az egyesület tagjait a június 25-i Szenci Karneválra, amelyen mintegy 30 fő (egyesületi tagok, egykori szenci kitelepítettek és azok leszármazottai) vett részt. Nyáron a kör tagjai hozzáálltak az ún. Alsó-Fehérkereszt környezetének rendbetételéhez, illetve javaslatot tettek az önkormányzat felé a szakrális műemlék szakszerű felújítására.²³ A városavató ünnepségsorozat keretében megtartott „I. Elszármazott Jánossomorjaiak Találkozóján” az egyesület tagjai mellett mintegy 80 fő meghívott vendég jelent meg. **(3. kép – Az I. Elszármazott Jánossomorjaiak Találkozóján résztvevők egy csoportja)** A sikeren felbuzdulva a tagság úgy döntött, a következő évben újra megrendezik a találkozót, majd azt követően 3-4 évente jönnek össze. Októberben egy autóbuzos kirándulás keretében Pannonhalmával és környékével ismerkedtek meg az egyesület tagjai. Az év során hét új tagot vettek fel soraikba.²⁴

2005-ben az év első elnökségi ülésen összeállították az egyesület éves munkatervét, amelyet később a közgyűlés el is fogadott. A már hagyományos programok (őszi-tavaszi autóbuzos kirándulások, kézműves kiállítás, nemzeti ünnepeken való koszorúzás stb.) mellett a tervezetbe többek között bekerült az elszármazottak találkozójának újbóli megszervezése, valamint az Andai Turisztikai Egyesület (Ausztia) által kezdeményezett „Határok Nélkül” elnevezésű kerékpáros napon való részvétel, illetve egy „Hobbi-kiállítás” megrendezése is.²⁵ A márciusban megtartott közgyűlésen az elnökség beszámolt az egyesület 2004-es tevékenységéről és pénzügyi helyzetének alakulásáról, (bevételek: 135.235 Ft, kiadások: 79.104 Ft) majd a tagság elfogadta a 2005. évi munkatervet és költségvetést. (A bevételeket

²² A Jánossomorja Független Közéleti Társaság – Társaskör Egyesület közgyűlésének jegyzőkönyve 2004. március 5.

²³ A Jánossomorja Független Közéleti Társaság – Társaskör Egyesület vezetőségi ülésének jegyzőkönyve 2004. június 4.

²⁴ A Jánossomorja Független Közéleti Társaság – Társaskör Egyesület vezetőségi ülésének jegyzőkönyve 2004. december 3.

²⁵ A Jánossomorja Független Közéleti Társaság – Társaskör Egyesület vezetőségi ülésének jegyzőkönyve 2005. január 7.

167.104-, míg a kiadásokat 108.000 Ft-ban hagyta jóvá a közgyűlés, az éves tagdíj mértékét 1.200 Ft-ra emelték.²⁶

Júliusban Biczó Zsolt, a TIT Pannon Egyesület Jánossomorjai Tagszervezetének elnöke tájékoztatta a vezetőség tagjait, hogy „*a március 1-jén megalakult helyi TIT tagszervezet a jövőben mindent meg fog tenni annak érdekében, hogy településünk tudományos közéleté fellendüljön.*” Beszült többek között a 2005/2006-os előadásorozat terveiről, valamint az ősztől induló felnőtt számítógépes tanfolyamról. Májusban a Társaskör kirándulást szervezett szenci partnerszervezetének Sopronba, az ősz folyamán pedig a Társaskör járta be a felvidéki Mátyusföld tájait. Jánossomorja várossá válásának 1. évfordulója alkalmából rendezett városi napok keretében „Fut a város” néven tömegsport rendezvényt szervezett az egyesület. A futáson összesen 270-en vettek részt. Ugyancsak a városnapi programok részeként került sor - immár másod ízben - az „Elszármazott Jánossomorjai Találkozójára”. A száz meghívott elszármazott közül 39 fő (családtaggal együtt 59 fő) fogadta el az invitálást és vett részt a találkozón.²⁷

A kör által szervezett novemberi „Hobbi-kiállítás” anyagának gerincét az egyesület tagsága által hozott tárgyak képezték, de több helyi magánember is a kör rendelkezésére bocsátotta gyűjteményét. A tárlaton többek között régi pénzek, meghívók, bélyegek, ásványok, dedikált fotók, söralátét gyűjtemények, vasúti terepasztal és egyéb modellek voltak láthatók. A novemberi vezetőségi ülésen Lőrincz György felvetette, hogy a havi összejövetel helyett kéthetente legyenek a találkozók, mivel ez erősítené az egyesület „klub-szerű” működését.²⁸ Az év végén hagyományteremtő szándékkal szervezte meg az egyesület a Canto Excolo Kamarakórus karácsonyi koncertjéhez kapcsolódó városi „Karácsonyi forgatagot.”

2005-ben összesen 10 fő csatlakozott az egyesülethez, a 2006-os esztendő viszont mindjárt jelentős létszámbővítéssel indult. A jánossomorjai Canto Excolo Kamarakórus azzal kereste meg az egyesület vezetőségét, hogy csatlakozni szeretnének az egyesülethez, ezért a kórus tagjai (13 fő) felvételüket kérik a szervezetbe.²⁹

Mivel „*a szerteágazó feladatok, programok lebonyolítása során az egyesületet a közvélemény előtt – cselekedetei mellett – leginkább egy logó tudná kifejező módon megjeleníteni*”, az elnökség úgy határozott megbízást ad egy grafikusnak az egyesületi jelkép elkészítésére.³⁰ A grafikus által elkészített változatok közül végül a 6. számút - amelynek szimbolikája leginkább kifejezi a három településrész összefogását - fogadták el, azzal a kiegészítéssel, hogy a felirat betűtípusát és annak színét is „egységesítse” az alkotó.³¹ **(4. kép – A Jánossomorjai Független Közéleti Társaság – Társaskör Egyesület logója)**

Az egyesület megalakulásától kezdve szorgalmazta a településen található, elhanyagolt állapotban lévő köztéri műalkotások szakszerű restaurálását. Az 1714-ben emelt „Alsó-Fehérkereszt” néven ismert képoszlop felújítására a 2005-ös tömegsport napon, az elszármazottak találkozóján, illetve az azt követő bálon gyűjtöttek adományokat a kör tagjai.

²⁶ A Jánossomorja Független Közéleti Társaság – Társaskör Egyesület közgyűlési jegyzőkönyve 2005. március 4.

²⁷ A Jánossomorja Független Közéleti Társaság – Társaskör Egyesület vezetőségi ülésének jegyzőkönyve 2005. október 7.

²⁸ A Jánossomorja Független Közéleti Társaság – Társaskör Egyesület vezetőségi ülésének jegyzőkönyve 2005. november 4.

²⁹ A Jánossomorja Független Közéleti Társaság – Társaskör Egyesület vezetőségi ülésének jegyzőkönyve 2006. január 6.

³⁰ A Jánossomorja Független Közéleti Társaság – Társaskör Egyesület vezetőségi ülésének jegyzőkönyve 2006. május 17.

³¹ A Jánossomorja Független Közéleti Társaság – Társaskör Egyesület vezetőségi ülésének jegyzőkönyve 2006. október 3.

Az így befolyt összeget, 90.000 Ft-ot képviselőtestületi ülés keretében Csontos Attila elnök adta át a felújítást finanszírozó helyi önkormányzatnak.³²

A helyi képviselőtestület által 2004 óta minden évben kiosztott dísz, és tiszteletbeli polgári cím odaítélésére első ízben 2006-ban tett javaslatot az egyesület. A tagság javaslata, és a vezetőség határozata alapján Bella Sándort, nyugdíjas iskolaigazgatót, a Társaskör alapító tagját terjesztették fel a díjra.³³ Az önkormányzat képviselőtestülete több jelölt közül végül Bella Sándort tüntette ki 2006-ban díszpolgári címmel.

A Győr-Moson-Sopron Megyei Önkormányzat Kulturális és Nemzetiségi Bizottság pályázatán nyert 60.000 Ft-os támogatásnak köszönhetően június 30-án 47 fős delegáció (közülük 13 fő egykori kitelepített szenci, és azok leszármazottai) látogatott el Szencre.³⁴

A hagyományos őszi városnapi futóversenyen az egyesület mintegy 70.000 Ft adományt gyűjtött össze, és ezt az összeget a Lókert utcai játszótér felújítására ajánlották fel.³⁵ Az egyesület keretében működő Kézműves Műhely október 14-én mezőgazdasági terményekből „Tökfesztivál” néven bemutatót rendezett a művelődési házban. Régi vágya teljesült az egyesületnek akkor, amikor a művelődési házzal karöltve november 8-án megalakították a „Jánossomorjai Civil Fórum”-ot, amely azóta „egyeztető és közvetítő szerepet tölt be a helyi közösségek, szakmai szervezetek, civil csoportosulások összefogásának szolgálatában.”³⁶ Az egyesületi programok megnövekedett száma miatt 2006-tól már csak évi egy autóbuzos kirándulást szervezett a kör. Az év végi ünnepek kapcsán ismét sor került a már hagyományos karácsonyi forgatagra. Az egyesület *„több mint 260 ezer forint pénzmaradvánnyal zárta a 2006-os évet... és több vállalkozó, magánszemély is támogatta az egyesületet. Az így befolyt összeg meghaladta a 440 ezer forintot.”*³⁷

A 2007-es évi rendes közgyűlésen az elnök bejelentette, hogy az ősz folyamán *„lejár a 7 tagú elnökség mandátuma, ezért újat kell majd választani... szükséges egy ún. jelölőbizottság felállítása, amelynek az lesz a feladata, hogy az elnökjelöltek, illetve az elnökségi tagjelöltek névsorát összegyűjtése.”* A jelölőbizottság elnökének Bella Sándort, tagjainak dr. Nagy Józsefet és Wittman Eleknét választották.

Az első sikertelen NCA (Nemzeti Civil Alapprogram) pályázat után a 2006-os, második félévi kiíráson már sikeres volt az egyesület, és az elnyert 136.000 Ft-ból hordozható számítógépet vásároltak.³⁸ A nemzetközi kapcsolatok kiszélesítése érdekében 2006. májusában az egyesület a felvidéki Búcs³⁹ községben járt. A kapcsolatfelvétel eredményeként 2007. májusában 20 fős

³² A Jánossomorja Független Közéleti Társaság – Társaskör Egyesület vezetőségi ülésének jegyzőkönyve 2006. május 17.

³³ A Jánossomorja Független Közéleti Társaság – Társaskör Egyesület vezetőségi ülésének jegyzőkönyve 2006. június 23.

³⁴ A Jánossomorja Független Közéleti Társaság – Társaskör Egyesület vezetőségi ülésének jegyzőkönyve 2006. június 23.

³⁵ A Jánossomorja Független Közéleti Társaság – Társaskör Egyesület vezetőségválasztó közgyűlési jegyzőkönyve 2007. október 8.

³⁶ Részlet a Jánossomorjai Civil Fórum együttműködési megállapodásából

³⁷ A Jánossomorja Független Közéleti Társaság – Társaskör Egyesület közgyűlési jegyzőkönyve 2007. március 2.

³⁸ A Jánossomorja Független Közéleti Társaság – Társaskör Egyesület vezetőségi ülésének jegyzőkönyve 2007. május 15.

³⁹ 1948 novemberében a csehszlovák-magyar lakosságcsere egyezmény alapján a felvidéki Búcs községből 10 családot telepítettek Mosonszentjánosra

búcsi delegáció viszonzta ezt a látogatást.⁴⁰ Szeptemberben a Társaskör csatlakozott a Szigetköz-Mosoni-sík Leader Helyi Közösséghez.⁴¹

Az esedékes vezetőségválasztó közgyűlés időpontját az elnökség 2007. október 8-ra tűzte ki. A korábban megválasztott háromtagú jelölőbizottság - a tagok javaslatai alapján - a következő jelölteket terjesztette a közgyűlés elé: Elnökjelölt: Csontos Attila, Jakabné Gruidl Terézia, János Zoltánné. Elnökhelyettes: János Zoltánné. Pénztáros: Lackner Zoltánné. Titkár: Lőrincz György. Elnökségi tagok: Csontos Attila, Jakabné Gruidl Terézia, Hegedűs Iván, Gönczné Drobnitsch Kornélia, Márkus Zoltán, Varga Csabáné. A szavazás eredményeként a közgyűlés elnöknek Jakabné Gruidl Terézia, tanárt; elnökhelyettesnek János Zoltánné BM alkalmazottat; pénztárosnak Lackner Zoltánné művelődésszervezőt; titkárnak Lőrincz György művelődésszervezőt választotta. Az elnökség tagjai lettek még: Gönczné Drobnitsch Kornélia, Márkus Zoltán és Hegedűs Iván.⁴²

Az elkövetkező években már az ő vezetésükkel munkálkodik tovább a több mint száz évvel ezelőtt alakult Moson-Szent-Jánosi Társaskör jogutódjának (is) tekinthető Jánossomorjai Független Közéleti Társaság – Társaskör Egyesület.

Összegzés

Az 1904-ben alakult Moson-Szent-Jánosi Társaskör történetének bemutatása kapcsán számomra bizonyossá vált: annak ellenére, hogy a pártállami rendszer mindent megtett annak érdekében, hogy az egyének önszerveződési törekvéseit végérvényesen elpusztítsa, a lokális közösségekben maradtak olyan régi emlékek, értékek, amelyek lehetővé tették, hogy a korábbi kezdeményező készségek ismét felszínre kerülhessenek. A történelmi előzmények (ki- és betelepítések), valamint az 1990 utáni évek társadalmi-gazdasági változások okozta nehézségek dacára újra akadt néhány autonóm, önzetlen ember, akik köré gyülekezni lehetett, és akik mindent megtettek annak érdekében, hogy e hányatott sorsú településen a közösségi élet újra kibontakozhasson. Véleményem szerint, ahogy 100 évvel ezelőtt, úgy napjainkban is óriási szükség van a kis helyi közösségeket vagy rétegigényeket kielégítő szervezetek szolgáltatásaira és közösség-szervező erejére. Nem mellesleg ezek a szervezetek az egész ország társadalmi-kulturális életére is kihatnak, hiszen a kultúra legfontosabb ügyei mindig a lokálisban dőlnek el. Megítélésem szerint az elkövetkező években, a 2003-ban újjáalakult Társaskör egyik legfontosabb feladata az lesz, hogy a nyilvánosság segítségével, a helyi társadalmi párbeszéd beindításával igazi közvélemény-formáló erővé váljon és a városvezetéssel együttműködve tudja a település felvirágoztatását elősegíteni.

---

⁴⁰ A Jánossomorja Független Közéleti Társaság – Társaskör Egyesület vezetőségi ülésének jegyzőkönyve 2007. május 15.

⁴¹ A Jánossomorja Független Közéleti Társaság – Társaskör Egyesület vezetőségi ülésének jegyzőkönyve 2007. szeptember 4.

⁴² A Jánossomorja Független Közéleti Társaság – Társaskör Egyesület vezetőségválasztó közgyűlés jegyzőkönyve 2007. október 8. – 5/2007. számú közgyűlési határozat